

Urszula Szulakowska

**Smrt Krista /smrt umjetnika
Gubitak smisla u suvremenoj umjetnosti performasa i fotografiji**

Modernistička je avangarda od kasnog 19. i ranog 20. stoljeća u Zapadnoj Europi razvijala nov koncept svoje političke, sociološke i kulturološke uloge. U definiranju vlastite slike i svoje javne umjetničke osobnosti, ideja je Krista-Mesije postala fundamentalnom. Negirajući tradicionalne akademske i kreativne modele u korist nove teme, koja je izražena u eksperimentalnim formama i materijalima, promovirana je slika muškog umjetnika (kao i pisca i pjesnika), u kojoj je on mesijanska figura čija je politička svrha voditi društvo iz korumpirane, buržajske kulture prema prosvjetljenom, utopijskom društvu. Kao rezultat ovakvog eksperimentiranja, nastale su vjerske ikone. Mesijanska uloga muškog umjetnika pretrpjela je tijekom 1970-ih godina mnoge kritike ljevičarskih radikalnih povjesničara kulture, a njihova je cinična komplicitanost izložena na investicijskom tržištu međunarodnoga kapitalizma. Umjetnik je ogoljen od svog plašta religioznosti i magije. Ovaj je process trajao sve do ranih 1980-ih godina, kada je pritisak tržišta vratio sliku kao tržišnu robu, u pseudopokretu široko definiranom kao neoekspresionizam. Umjetnička su djela često nosila bijedne kristološke reference, u kojima je poniženo Kristovo tijelo postalo umjetnikovim autoportretom. Uzori su obično *Oplakivanje Krista* Andree Mantegne (Milano, Brera) te *Kristovo mrtvo tijelo u grobnici* Hansa Holbeina ml. (Öffentliche Kunstsammlung, Basel). Ovaj je tip renesansnih slika vjerske tematike velik utjecaj ostavio i na talijanskog filmskog redatelja, pjesnika i pisca, Piera Paola Pasolinija (1922.-1965.). Tema mrtvog Krista, tj. mrtvog umjetnika, nedavno se ponovno pojavila u djelima poljskog umjetnika Krzysztofa Gliszczyńskog. Njegov posljednji performans evocira kršćanski misni ritual prinošenja žrtve. Štoviše, Gliszczyński stvara kompleksnu unutarnju vezu između teološke okosnice Boga-Oca i Boga-Sina i između sebe i vlastitog sina, kroz uprizorenje rituala žrtve vina. U osnovi nenamjeran čin, uglavnom baziran na alkemijskoj simbolici te s nesvjesnom usporedbom umjetnika s mrtvim Kristom, tj. s Veronikinim rupcem, stvara još kompleksniji i kompliciraniji kontekst u kombinaciji s vremenom u kojem je videozapis zajedno s fotografijama postaju semiotički alati.